

Nr 89

Av herr Wiklund i Stockholm, om inrättande av en befattning som tryckeriteknisk expert vid riksdagens förvaltningskontor.

Riksdagen har en särskild funktionär för kontakten med skolan. Hans huvuduppgift är att slussa kunskapsökande skolklasser in i riksdagshuset för att visa hur riksdagen arbetar. Grupperna får informationsmaterial med sig hem. Med denne funktionärs hjälp har många tusen skolelever fått kontakt med riksdagen i denna form. Verksamheten togs upp 1965. Den har blivit uppskattad och är under expansion, även för kontakter utanför skolan.

Flera gånger under senare år har fråga varit uppe i riksdagen om att skapa en mera allmän och vidgad kontakt mellan riksdagen och den stora allmänheten. Man har då inte i första hand tänkt på skolans behov, som dess särskilda kontaktman tillgodoser. I stället har man tänkt på riksdagens egenskap att vara ett opinionsbildande organ i samhällslivet, själva hjärtat för den politiska opinionsbildningen. Grundvalen för dess inflytande härvidlag utgör riksdagstrycket, protokollen med bihang, men dessa alster är av naturliga skäl ingen spridd läsning. Därför spelar massmedia, tidningar, radio och TV en växande roll som förmedlare av riksdagens inflytande på väljarna. Ju större uppmärksamhet riksdagen ägnas av tidningar, radio och TV, desto starkare blir dess opinionsbildande inflytande. Därmed kan också de sakliga argumentens tyngd i åsiktsbildningen bland väljarna öka.

Så torde man kunna sammanfatta vad de riksdagsmän åsyftat som tagit initiativ i denna fråga. Bankoutsrottets utlåtanden 1963: 21 och 1965: 16 ger närmare detaljer därom. På grundval av dessa utlåtanden kan sägas att behovet av en förbättrad kontakt mellan riksdag och allmänhet är erkänt, men formerna härför är ännu inte slutgiltigt funna.

Skolans kontaktman kanske kan visa vägen. Det förekommer en fri kontakt mellan allmänheten och en mängd olika riksdagsorgan lika väl som det alltid har förekommit en fri kontakt mellan skolan och riksdagen. Att en kontaktman för skolan har kommit till sammanhänger med en naturlig strävan att kanalisera denna kontakt på för riksdagen bekvämaste möjliga sätt och samtidigt göra den mera effektiv. På samma sätt skulle en kontaktman för allmänheten kunna kanalisera dess informationsbehov till de rätta källorna, systematisera den nu ibland slumpartade upplysning utåt som riksdagen bedriver och därigenom göra den mera fruktbringande. Verksamhetens kanalisering och rationalisering skulle därtill innebära en viss lättnad för

många olika riksdagsorgan. Upplysningen skulle på detta sätt också kunna bli mera anpassad till behovet.

En viktig del av denna upplysningsverksamhet är och måste vara skriftlig. Den delen har hittills åvilat riksgäldsfullmäktige. Till upplysningsverksamhet i trängre mening kan man räkna de informationsskrifter i litet format som då och då utgivits genom riksgäldsfullmäktiges försorg, ofta med texten översatt till flera språk. Den senast utgivna skrften i denna serie bär tydliga spår av att ha framkommit under medverkan av yrkesmän på trycksakernas område. Den utgör dock en obetydlig del av övriga trycksaker. På fullmäktige i riksgäldskontoret har fallit att i tryck ge ut de gamla ständsprotokollen från tiden före år 1800. Ledningen av de båda stora jubileumsverk som riksdagen givit ut under de senaste 30 åren har också varit anförtrord åt dessa fullmäktige: dels verket Sveriges riksdag, utgivet till riksdagens 500-årsjubileum, dels verket Samhälle och riksdag, utgivet med anledning av representationsreformens 100-årsjubileum. Till sådana arbeten kan även räknas det som utgavs med anledning av regeringsformens 150-årsjubileum. Riksgäldsfullmäktige har fungerat som riksdagens förlagsdirektion. Samma uppgift har de haft med avseende på riksdagens protokoll med bihang, tungviktaren i riksdagens bokutgivning, samt vad gäller riksdagens årsbok.

Den årliga trycksakskostnad som riksgäldsfullmäktige svarat för genom denna utgivning har stegrats kraftigt under senare decennier trots upprepade försök att stoppa stegringen. Totalkostnaden för trycksaker under huvudtiteln Riksdagen och dess verk var enligt 1946 års riksdagsbeslut 895 300 kr., varav på riksdagstrycket med riksdagens årsbok och ett tioårsregister till riksdagstrycket kom 832 000 kr. Motsvarande summa enligt 1966 års beslut är tre gånger större, nämligen 2,792 milj. kr., varav på riksdagstrycket med årsboken men utan något tioårsregister kommer 2,469 milj. kr. Riksgäldsfullmäktiges befattning med gamla ständsprotokoll kostade då 17 000 kr., nu kostar den 165 000 kr. Riksgäldskontorets publikationstryck kostade då 5 000 kr., nu kostar det 15 000 kr. Enda minskningen i tryckningskostnad under riksdagens huvudtitel har riksdagsbiblioteket svarat för; dess kostnad var 40 800 kr. men är nu 21 000 kr. Ett nytt konto är Nordiska rådet. Dess på Sverige fallande tryckkostnad är 122 000 kr.

Riksgäldsfullmäktiges ställning som förlagsdirektion har numera övergått på riksdagens förvaltningskontor, som svarar för 2,460 milj. kr. av nuvarande tryckningsbudget. Om inte någon väsentlig ändring sker i spelet av nämnda samverkande faktorer, torde förvaltningskontorets tryckkostnader ganska snart vara uppe över tremiljonerstrecket.

En sådan budget torde få anses vara tillräckligt stor för att motivera att en kännare av trycksaksproduktion och trycksaksekonomi anställs. Den privata företagsamheten, exempelvis ett bokförlag, skulle med en motsvarande årskostnad sannolikt anställa en sakkunnig, en förlagsredaktör. En

sådan fackman, anställd av riksdagen, borde se som en av sina uppgifter att söka förbilliga utgivningen av riksdagens protokoll med bihang, som ju är den ojämförligt största utgiftsposten på riksdagens trycksakskonto. Måhända skulle sådana försök leda till ett ändrat format, kanske till en mer ekonomisk tryckstil, möjligen till utnyttjandet av offsetteknik, som vid små upplagor (i detta fall högst 2 500 ex.) kan medföra en mycket väsentlig besparing genom sättningskostnadens bortfall. Tryckeriteknikens fortgående utveckling borde här kunna utnyttjas. Då måste den också kontinuerligt bevakas. Man torde kunna förutsätta att vinsten på en sådan bevakning skulle bli större än kostnaden för densamma, att det med andra ord skulle uppstå ett netto på verksamheten.

Kontakten utåt från riksdagens sida måste alltid i stor utsträckning vara skriftlig. Protokollen med bihang utgör själva grunden för all kontaktverksamhet, varför behovet av en allmänhetens kontaktman med en eventuell anställning av en tryckeriteknisk fackman (förlagsredaktör) har beröringspunkter. Protokollens antydda egenskaper har också erkänts. Den är anledningen till strävan att så snabbt som möjligt få ut protokollen, en strävan som sedan ett par decennier föranlett riksdagen att bekosta utgivningen av en särskild protokollsupplaga, de s. k. snabbprotokollen. Om ovan åsyftade kontaktuppgift och tryckeritekniska sakkunskap förenades i en och samma befattning och innehavaren av en sådan befattning — kontaktman — kunde finna en utväg att göra de definitiva protokollen så snabba att snabbprotokollen bleve onödiga, hade han redan därigenom åstadkommit en mycket avsevärd ekonomisering.

En sådan strävan kunde dock måhända endast behöva ingå som en detalj och inte vara den viktigaste i den tänkte kontaktmannens verksamhet. Hans väsentligaste arbete skulle då bestå i insatser vid sidan om riksdagstrycket. Det är omöjligt att i förväg i detalj veta hur dessa insatser skulle kunna utformas. Man kan förutsätta att den blivande kontaktmannen efter en tids verksamhet lärt känna allmänhetens skiftande behov av upplysning om riksdagen och att han handlar därefter. Trycksaker är därvidlag endast *ett* medel, ehuru utan tvivel ett grundläggande. Den personliga kontakten med företrädare för tidnings- och tidskriftspress, radio och TV liksom med företrädare för intressegrupper av skilda slag skulle självfallet spela en mycket stor roll. Naturligtvis skall kontaktmannen inte ersätta någon av de skickliga befattningshavare som skött och sköter informationsförmedlingen från riksdagen till allmänheten. I stället skulle kontaktmannen lämna sitt bidrag till alla för att underlätta deras arbete och efter sina resurser jämna vägen för dem. Möjligheterna för en informationstjänst, sådan den här skisserats, är förvisso icke lätta att överskåda i förväg.

Vikten av en välordnad informationstjänst har blivit mer och mer uppmärksammas inte endast inom enskild verksamhet utan i växande utsträckning även inom den offentliga. Ett exempel härpå är omläggningen till höger-

trafik. Det räcker inte där med ett riksdagsbeslut. Man måste också göra medborgarna förtrogna med detta besluts innebörd och konsekvenser. Därför har samhället byggt upp en väldig informationsapparat, som skall söka nå ut till hela folket med sitt budskap. Något av samma problem är förknippat med varje riksdagsbeslut, ehuru kanske inte alltid så påtagligt.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen beslutar uppdraga åt förvaltningskontoret att utreda frågan om inrättande av en befattning för en tryckeriteknisk expert hos kontoret (eventuellt med samtidig uppgift som chef — kontaktman — för riksdagens utåtriktade information) och att därefter avgiva förslag till denna frågas lösning.

Stockholm den 17 januari 1967

Daniel Wiklund (fp)

i Stockholm
